

Іщук С.А.
магістрант кафедри фінансів і кредиту
Науковий керівник – Довгалоук В.В.
к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредиту
Житомирський державний технологічний університет

ЕФЕКТИВНИЙ ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Сучасна розвинена економіка ґрунтується на активному розвитку бізнес-середовища. У практиці економічного розвитку країни відстежено випадки, коли малий бізнес є джерелом великих надходжень до бюджету, проте істинною причиною необхідності підтримки і стимулювання цієї сфери на державному рівні є можливість суспільству суттєво покращити свої умови життя. Окрім розв'язання важливих соціально-економічних проблем ринкової економіки, малий бізнес виконує важливу роль у стимулюванні та розробці технологічних інновацій, створюючи їх у 2–2,5 рази більше, ніж великі підприємства. Однак, інноваційна функція малими підприємствами в Україні майже не виконується через відсутність державної підтримки та зацікавленості великих підприємств, які сьогодні намагаються іншими шляхами, ніж інноваційними, забезпечити отримання прибутку.

Багатоаспектність напрямів дослідження, пошук підходів щодо підтримки й економічного розвитку малого бізнесу набули свого висвітлення в наукових працях вітчизняних вчених: Є. Ахромкіна, І. Бузько З. Варналія, В. Гейця, Ю. Д'яченко, В. Дубровського, П. Єгорова, В. Захарченка, Д. Лук'яненко, В. Ляшенко, А. Малишеви, Г. Надьон, І. Рукіної, Д. Стеченко, І. Труніної, М. Пашкевич, Н. Прямухіної, Л. Сарани, Д. Циганкова, Л. Швайка, В. Філатова, О. Фінагіної, О. Якушевої та ін. Однак, мінливість економічних умов господарювання малого підприємництва вимагає подальших досліджень механізмів їх розвитку.

Фінансовий механізм, як система управління фінансами на підприємстві, відіграє ключову роль у його функціонуванні. На рис. 1 подано схему реалізації фінансового механізму розвитку малого підприємництва, де основу становлять фінансові методи, фінансові інструменти та важелі (за даними Боцьора Л.О., Новицької О.В., Губарева В.В.).

ФІНАНСОВІ МЕТОДИ		
1. Планування, прогнозування	3. Кредитування	5. Оподаткування
2. Фінансування	4. Інвестування	6. Страхування

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ТА ВАЖЕЛІ НА ДЕРЖАВНОМУ РІВНІ		
1. Національна та регіональні програми розвитку МП, різноманітні плани та прогнози щодо діяльності	3. Державні кредити; надання банкам податкових пільг за коштами, які спрямовані на кредитування МП	5. Податки, збори, обов'язкові платежі, штрафні санкції; податкові пільги, податковий інвестиційний кредит, податкові канікули, відстрочення зі сплати податків; розмір мінімальної заробітної плати
2. Дотації, субвенції, програмно-цільове фінансування; норми амортизаційних відрахувань	4. Державні закупівлі; часткова компенсація процентних платежів за операціями кредитування МП	6. Державні гарантії за кредитами

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ТА ВАЖЕЛІ НА РИНКОВОМУ РІВНІ		
1. Плани, прогнози, програми співпраці з МП професійних учасників фінансового ринку	3. Кредити банків, позики кредитних спілок, ломбардів, інвестиційне кредитування	5. Вибір оптимальної схеми оподаткування та оптимізація договірних відносин
2. Спонсорські кошти, добродійні внески, краудфандинг; оренда, лізинг; факторинг, форфейтинг	4. Франчайзинг, венчурне фінансування	6. Страхове відшкодування

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ТА ВАЖЕЛІ НА ВНУТРІШНЬОМУ РІВНІ		
1. Плани, прогнози діяльності МП	3. Поворотна фінансова допомога від засновників	5. Вибір оптимальної схеми оподаткування
2. Чистий прибуток; власний капітал; грошові фонди; заощадження засновників, найближчого оточення; амортизаційні відрахування; кошти від продажу ліквідних активів; кредиторська заборгованість	4. Капітальні інвестиції; вкладення коштів в акції та інші цінні папери	6. Витрати на страхування предметів застави

Рис. 1. Схема реалізації фінансового механізму розвитку малого підприємництва в Україні

Існує три рівні функціонування фінансового механізму: 1) державний (ефективне застосування фінансових інструментів та важелів державою); 2) ринковий (застосування фінансових інструментів та важелів при взаємодії суб'єкта малого підприємництва й інших суб'єктів господарювання); 3) внутрішній (застосування фінансових інструментів та важелів безпосередньо самим суб'єктом малого бізнесу).

Ефективне управління формуванням і використанням фінансових ресурсів може забезпечити підприємцю конкурентоспроможність та безпосередній розвиток діяльності.

До фінансових інструментів та важелів належать: різноманітні плани, прогнози щодо діяльності малого бізнесу, програми розвитку малого підприємництва (фінансові методи планування, прогнозування); чистий прибуток, власний капітал, грошові фонди, заощадження засновників і найближчого оточення, амортизаційні відрахування, кошти від продажу ліквідних активів, кредиторська заборгованість, спонсорські кошти, добродійні внески, краудфандинг, оренда, лізинг, факторинг, форфейтинг, дотації, субвенції, програмно-цільове фінансування, норми амортизаційних відрахувань (фінансування); поворотна фінансова допомога від засновників, кредити банків, позики кредитних спілок, ломбардів, інвестиційне кредитування; державні кредити, надання банкам податкових пільг за коштами, які спрямовані на кредитування малого бізнесу; капітальні інвестиції, вкладення коштів в акції та інші цінні папери, франчайзинг, венчурне фінансування, державні закупівлі, часткова

компенсація процентних платежів за операціями кредитування малого бізнесу (інвестування); вибір оптимальної схеми оподаткування та оптимізація договірних відносин; податки, збори, обов'язкові платежі, штрафні санкції, податкові пільги, податковий інвестиційний кредит, податкові канікули, відстрочення зі сплати податків, розмір мінімальної заробітної плати (оподаткування); витрати на страхування предметів застави, страхове відшкодування, державні гарантії за кредитами (страхування).

Завдяки взаємодії фінансових методів та ефективній їх реалізації за допомогою інструментів та важелів на державному, внутрішньому та ринковому рівнях функціонування фінансового механізму, за відповідної нормативно-правової, інституційної, інформаційної та інфраструктурної систем забезпечується розвиток малого підприємництва в Україні. Завданням кожного підприємця, зокрема, є визначення оптимального співвідношення та взаємодії елементів вказаного механізму, в результаті чого створюються сприятливі умови економічного розвитку даного суб'єкта господарювання.